

19.5.2005

KONKURSSIN RAUKEAMINEN

1 KONKURSSILAIN TAVOITTEET

Konkurssi tulee määrätä raukeamaan, kun pesän varat eivät riitä konkurssikustannuksiin tai kun velkojille tuleva kertymä arvioidaan vähäiseksi. Jos käytännössä kaikki konkurssipesän varat menisivät täytäntöönpanokustannuksiin, konkurssin jatkamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Velkojille jää joka tapauksessa mahdollisuus turvautua ulosottomenettelyyn.

Konkurssi voi jatkua myös siten, että velkoja ottaa vastatakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Velkoja voi rajoittaa sitoumustaan niin, että velkoja vastaa vain osasta konkurssimenettelyn kustannuksista.

Velallisen toiminnan selvittämiseen käytettävissä oleva aika jää konkurssin rautessa usein lyhyeksi ja on mahdollista, että selvitystoimet jäävät puutteellisiksi. Konkurssin raukeamisen vaihtoehtona konkurssia voidaan jatkaa julkisselvityksenä, jos siihen havaitaan olevan erityisiä syitä velallisen toimintaan kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi.

2 KONKURSSIN RAUKEAMISEN EDELLYTYKSET

2.1 Pääsääntö

Pesänhoitajan on tehtävä esitys konkurssin raukeamisesta, jos konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kustannusten suorittamiseen eikä kukaan velkojista ota kustannuksista vastatakseen taikka jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena.

Velkojille tulevalla kertymällä tarkoitetaan muille kuin panttivelkojille (separatistivelkojille) tulevaa jako-osuuskertymää. Panttivelkojathan voivat käyttää realisointioikeuksiaan konkurssin ulkopuolellakin. Velkojille tuleva kertymä on vähäinen silloin kun konkurssimenettelystä aiheutuvat kustannukset eivät ole järkevässä suhteessa konkurssin jatkamisesta odotettavissa olevaan taloudelliseen hyötyyn. Täysimittaisen konkurssin toisen vaiheen tavanomaiset kustannukset ovat yleensä enemmän kuin 7000 euroa. Velkojille tulevan kertymän tulisi pääsääntöisesti olla enemmän kuin konkurssin jatkamisesta aiheutuvat tavanomaiset kustannukset.

Kertymän tulisi yleensä olla useita tuhansia euroja ja pesän vapaiden varojen noin 20000 euroa.

2.2

Poikkeukset

Konkurssimenettelyn jatkaminen voi vähävaraisessakin konkurssissa poikkeuksellisesti olla tarkoituksenmukaista, jos

- velkojilla ei ole pesän omaisuuden arvoa vastaavaa ulosotto-perustetta ja pesän likvidejä varoja jouduttaisiin sen vuoksi luovuttamaan velalliselle, tai
- siihen on syynä velallisen toiminnan erityinen selvittämistarve taikka rikos- tai takaisinsaantivastuun toteuttaminen.

Konkurssimenettelyä voidaan jatkaa myös, jos pesään on kertymässä merkittävästi varoja, jotka konkurssikustannukset ylittävältä osin tultaisiin kokonaisuudessaan tai pääosin käyttämään konkurssikustannuksista erillisten massavelkojen (esim. palkkavelat) maksamiseen. Vaihtoehtona voi olla konkurssin raukeamisesityksen vähäinen pitkittäminen varojen kerryttämiseksi massavelkojen maksamiseen.

3

KONKURSSIN RAUKEAMISTA KOSKEVA ESITYS

3.1

Esityksen sisältö

Pesänhoitajan tulee raukeamisesityksessä selvittää, mitä kustannuksia ja palkkioita pesänselvityksestä, omaisuuden hoidosta ja sen realisoinnista aiheutuu, ja mikä omaisuuden realisointitulostodennäköisesti tulee olemaan. Pesänhoitajan tulee antaa selvitys siitä, mitä varoja pesässä on jäljellä siinä vaiheessa kun konkurssi raukeaa sekä esittää arvionsa omaisuuden todennäköisestä myyntiarvosta.

Jos pesän varattomuus on ilmeistä, pesänhoitaja voi esittää arvionsa summittaisena. Jos taas pesässä on varoja vähäistä enemmän, konkurssin jatkamisen tarkoituksenmukaisuuden arvioimiseksi on tärkeää, että arvio omaisuuden arvosta samoin kuin konkurssimenettelyn kustannuksista on eritelty ja mahdollisimman realistinen. Vastaavat selvitykset pesänhoitajan on toimitettava tuomioistuimelle sen pyynnöstä, jos raukeamisesityksen on tehnyt muu kuin pesänhoitaja.

Pesänhoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan esitykseensä pesäluettelo ja velallisselvitys.

3.2 Esityksen tekeminen

Pesänhoitajan on tehtävä tuomioistuimelle esitys konkurssin raukeamisesta ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi.

Ennen esityksen tekemistä pesänhoitajan on toimitettava esitys liitteineen suurimmille velkojille ja, jos aiheetta on, tiedusteltava näiltä, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Esitys liitteineen on toimitettava myös konkurssi-asiamiehelle. Esityksen tekemisestä on ilmoitettava velalliselle (KonkL 10:2). Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että velkojille jää ennen esityksen tuomioistuimeen toimittamista riittävästi aikaa harkita kuluvastuuseen sitoutumista ja että konkurssi-asiamiehelle jää riittävästi aikaa harkita julkisselvityksen aiheellisuutta. Esityksen yhteydessä on mainittava päivämäärä, jonka jälkeen pesänhoitaja tulee jättämään esityksen tuomioistuimelle.

Neuvottelukunta suosittelee, että pesäluettelo ja velallisselvitys toimitetaan suurimmille velkojille ja konkurssi-asiamiehelle vähintään kaksi viikkoa ennen kuin esitys konkurssin raukeamiseksi toimitetaan tuomioistuimelle. Esityksessä on mainittava velkojat, joilta pesänhoitaja on tiedustellut konkurssikustannusten vastattavaksi ottamista. Esityksestä on käytävä ilmi, milloin esitys liitteineen on toimitettu suurimmille velkojille ja konkurssi-asiamiehelle.

Esityksen konkurssin raukeamisesta voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssi-asiamies (KonkL 10:2). Näillä voi joskus olla esimerkiksi vähävaraisen pesän konkurssin jatkamisen tarkoituksenmukaisuudesta toinen käsitys kuin pesänhoitajalla. Jos pesän varojen riittävyyttä ei voida pitää selvänä, pesänhoitajan tulee pidättäytyä valvontapäivän määrittämisestä niin kauan, että muilla raukeamisesityksen tekemiseen oikeutetuilla on ollut kohtuullinen aika harkita kantaansa.

Ennen esityksen tekemistä voi olla kuitenkin tarpeen esimerkiksi tarkemmin selvittää velallisen toimintaa ja kanneperusteita, teettää erityistarkastus taikka periä saatavia ja myydä pesän omaisuutta. Kanteen ajaminenkin voi olla aiheellinen viivytys raukeamisesityksen tekemiselle. Pesänhoitajan on informoitava esityksen tekemisen pitkittämisestä ja sen syystä velallisselvityksen saajia joko velallisselvityksessä tai erillisellä ilmoituksella, kun peruste siihen on käynyt ilmi.

Esityksen konkurssin raukeamisesta voi tehdä vielä valvontapäivän jälkeen. Pesänhoitajan on tällöin ilmoitettava esityksestä kaikille velkojille, jotka ovat valvoneet saatavansa. Jakoluettelon vahvistamisen jälkeen esitystä ei voida enää tehdä, vaan konkurssipesä tulee tällöin päättää lopputilitykseen.

4 KUSTANNUSTEN VASTATTAVAKSI OTTAMINEN

4.1 Yleistä

Velkoja voi ottaa konkurssimenettelyn kustannukset vastattavakseen ilmoittamalla siitä pesänhoitajalle (KonkL 10:6.1). Mahdollista on myös, että velkojat sitoutuvat kuluvastuuseen yhdessä, jolloin heidän tulee sopia keskinäisestä vastuunjaosta.

Konkurssimenettelyn kustannuksina pidetään tuomioistuinmenettelystä perittäviä oikeudenkäyntimaksuja, pesänhoitajan palkkiota sekä pesän selvityksestä ja hoidosta aiheutuvia muita kustannuksia arvonlisäveroineen. Pesän selvityskustannuksiin kuuluvat pesänhoitajan palkkion ohella mahdollisen erityistarkastuksen kustannukset ja erillisoikeudenkäyntien vaatimat asianajopalkkiot. Pesän hoitokustannuksia ovat omaisuuden säilytyksestä ja vakuuttamisesta aiheutuvat kustannukset. Konkurssimenettelystä aiheutuvien kustannusten lisäksi kuluvastuu ei koske pesän muita massavelkoja, kuten esimerkiksi irtisanomisajan palkkoja. Vastuu ei kata myöskään oikeudenkäynnin vastapuolelle maksettavaksi tuomittavia oikeudenkäyntikuluja.

Pesänhoitajan on tiedusteltava velkojilta, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista, jos pesänhoitajan käsityksen mukaan pesään olisi saatavissa varoja takaisinsaanti- tai muulla kanneperusteella taikka jos siihen on aihetta velalliseen kohdistuvien rikosepäilyjen tai muiden selvitystarpeiden vuoksi. Pesänhoitaja voi tiedustella velkojien halukkuutta kustannusvastuuseen heti, kun käy selville, että pesän varoin konkurssia ei pystytä saattamaan loppuun.

Pesänhoitajan on syytä vaatia velkojan sitoumus aina kirjallisena. Sitoumuksen on oltava niin kattava, että sen voidaan olettaa riittävän konkurssimenettelyn loppuunsaattamiseksi tarvittaviin kustannuksiin.

4.2 Rajoitettu kuluvastuu

Kuluvastuuseen sitoutuva velkoja voi etukäteen rajoittaa vastuutaan. Velkoja voi ilmoittaa, että velkojan vastuu on voimassa vain sen ajan, jonka kuluessa velkojan sitoumuksessa yksilöidyt toimenpiteet on suoritettu. Tänä aikana velkoja vastaa paitsi yksilöimiensä toimenpiteiden kustannuksista, myös muista konkurssimenettelyn kustannuksista.

Vastuun rajaus ei saa loukata velkojien yhdenvertaisuutta, ja sen on oltava menettelyn jatkamisen kannalta tarkoituksenmukainen. Velkoja ei sitoumuksessaan voi rajoittaa kuluvastuutaan johonkin rahamäärään. Selvää on, että kustannusarviosta voidaan ja siitä tuleekin sopia. Velkoja ei voi sitoumusta antaessaan myöskään edellyttää, että vain määrätyt erillistoimenpiteet suoritetaan. Sallittu

on kuitenkin vastuun rajaus, jonka mukaan velkoja ei vastaa myöhemmin päätettävien erillistoimenpiteiden kustannuksista. Pesänhoitajan on varmistuttava siitä, että kuluvastuun rajaus vastaa täsmällisesti velkojan tarkoitusta.

Pesänhoitaja ei saa hyväksyä velkojan ilmoitusta kulujen vastattavaksi ottamisesta, jos velkoja on rajannut vastuutaan konkurssilain vastaisella tavalla. Jos pesänhoitaja epäilee velkojan maksukykyä, pesänhoitajan tulee vaatia sitoumukselle vakuus.

Rajoitetun kuluvastuun hyväksyttävyyteen vaikuttavat myös pesässä muutoin olevat varat. Vaikka velkoja sitoutuisi kuluvastuuseen, konkurssin jatkaminen voi silti olla epätarkoituksenmukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on ilmeistä, että pesään ei ole saatavissa kuin vain hyvin vähän varoja.

Jos pesänhoitaja katsoo, että velkojan ilmoitusta vastattavaksi ottamisesta ei voida sellaisenaan hyväksyä, tai jos velkoja ei aseta vaadittua vakuutta tai jos konkurssin jatkamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, pesänhoitaja tai velkoja voi saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, voidaanko ja millä ehdoin velkojan sitoumus hyväksyä (KonkL 10:6.3).

Velkoja voi ottaa kuluvastuun jostain täysimittaiseen konkurssiin siirtymisen jälkeen päätettävästä erillistoimenpiteestä. Velkoja ei tällaisen kuluvastuun ottaessaan vastaa muista konkurssimenettelyn kustannuksista.

5

OMAISUUDEN MYYMINEN RAUKEAVASSA KONKURSSIPESÄSSÄ

Pesänhoitajalla on oikeus myydä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä tappioiden välttämiseksi tai konkurssipesän hoidosta aiheutuvien kustannusten maksamiseksi. Pilaantuva tai arvoltaan muutoin nopeasti aleneva omaisuus on myytävä viivytyksettä mahdollisimman hyvän realisointituloksen turvaamiseksi. Tilanne on sama myös silloin, jos omaisuuden säilyttämisestä aiheutuisi pesälle huomattavia kustannuksia, joita ei voitaisi kattaa omaisuuden myyntihinnasta realisoinnin pitkittyessä.

Omaisuus voidaan raukeavassakin konkurssipesässä myydä järkevinä kokonaisuuksina, vaikka realisoinnista kertyisi varoja enemmän kuin välttämättömiin kuluihin tarvitaan. Jos on ilmeistä, että omaisuudesta saadaan parempi myyntitulo pesänhoitajan kuin ulosottomiehen toimenpitein, pesänhoitajan on ennen omaisuuden myyntiä tarvittaessa kutsuttava velkojainkokous koolle päättämään asiasta taikka kuultava velallista ja suurimpia velkoja. Pesänhoitaja voi ennen omaisuuden myyntiä neuvotella myös ulosottomiehen kanssa realisoinnin toteutuksen tarkoituksenmukaisuudesta.

Konkurssin oikeusvaikutusten lakatessa pesänhoitajan on ilmoitettava siitä ulosottomiehelle ja varattava tälle tilaisuus kohtuullisessa ajassa ulosmitata se velallisen omaisuus, jota ei tarvita konkurssikustannusten ja muiden konkurssipesän velkojen maksamiseen. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se on varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi ilmeisen tarpeetonta esim. silloin, kun omaisuus on pantattu täydestä arvostaan. Pesänhoitajan on luovutettava velalliselle omaisuus, jota ei ulosmitata.

6 OIKEUDENKÄYNNIT RAUKEAVASSA KONKURSSIPESÄSSÄ

Pesänhoitajan on selvitettävä heti konkurssin alettua velalliselta, tämän palveluksessa olevalta, avustajalta ja velallisen asiapapereista, onko velallisella vireillä olevia oikeudenkäyntejä. Pesänhoitajan tulee jatkaa oikeudenkäyntiä, jos se on pesän kannalta tarkoituksenmukaista. Pesänhoitaja voi tarvittaessa pyytää määräpäivän siirtämistä selvittääkseen velkojen kannan oikeudenkäynnin jatkamiseen ja mahdolliseen kuluvastuuseen. Jos pesä ei jatka oikeudenkäyntiä, pesänhoitajan tulee viipymättä informoida velallista tämän oikeudesta jatkaa itse oikeudenkäyntiä.

7 PESÄNHOITAJAN PALKKIO

Pesänhoitajan on konkurssin rautessa esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvauksen maksamiseen käytettävissä olevista konkurssipesän varoista. Pesänhoitajan palkkiota koskee neuvottelukunnan suositus numero 13.

Pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten sekä myydä omaisuus ja ottaa saatavansa myyntihinnasta (KonkL 10:4). Pesänhoitaja on pidätysoikeutensa johdosta separatistivelkoja konkurssipesän muihin massavelkoihin nähden.

Pesänhoitaja ei voi periä saatavaansa velalliselta konkurssin raukeamisen jälkeen (ks. KonkL 16:3).

Pesänhoitajalle maksetaan palkkiona ja kustannusten korvauksena pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta valtion varoista enintään 500 euroa ja vain siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä palkkioon ja korvaukseen (KonkL 10:4 ja 10:5). Valtion varoista maksettavasta korvauksesta huolimatta velkoja voi maksaa pesänhoidosta erikseen palkkiota.

Laissa säädetty palkkio ei sisällä arvonlisäveroa vaan se on lisättävä edellä mainittuun määrään. Palkkiolla ei ole tarkoitus kattaa myöskään tuomioistuimen konkurssi-asiassa perimiä maksuja, sillä ne ovat konkurssipesän velkaa, josta pesänhoitaja ei vastaa.

Pesänhoitaja voi pyytää, että tuomioistuin vapauttaa vähävaraisen konkurssipesän ko. maksuvelvollisuudesta (Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 7 §:n 2 mom, Pr 309 sekä asetuksen 9 §:n 4 mom, Pr 310).

Esimerkki: Pesässä on varoja 122 euroa. Se käytetään 100 euron palkkion ja sen 22 euron alv:n maksamiseen. Pesänhoitajan lasku valtiolle on näin ollen palkkio 400 euroa + alv 88 euroa.

8

PESÄNHOITAJAN ILMOITUKSET KONKURSSIN RAUKEAMISESTA

Pesänhoitajan on viipymättä ilmoitettava konkurssin raukeamisesta sille viranomaiselle ja rekisterinpitäjälle, jolle pesänhoitaja on ilmoittanut konkurssin alkamisesta (konkurssiasioista annetun asetuksen 502/2004 2 § ja 4 §).

9

KIRJANPITOAINEISTON LUOVUTTAMINEN VELALLISELLE

Konkurssin raukeamista koskevan päätöksen tultua lainvoimaiseksi pesänhoitajan on luovutettava velallisen kirjanpito tosittineen velalliselle, jollei konkurssiasiamies tai esitutkintaviranomainen vaadi aineistoa tarkastusta varten haltuunsa. Jos kirjanpitoaineisto postitetaan velalliselle, pesänhoitajan on todisteellisesti varmistuttava siitä, että velallinen on saanut lähetyksen haltuunsa.

10

PESÄNHOITAJAN TILINTEKOVOLLISUUS KONKURSSIN RAUETESSA

Konkurssin rautessa pesänhoitajan on annettava velalliselle ja pyynnöstä velkojalle tilitys, josta käyvät riittävästi ilmi konkurssipesän omaisuuden hoitoa, pesän rahavarojen käyttöä sekä muita toimenpiteitä koskevat tiedot.

Helsingissä, 19. päivänä toukokuuta 2005

Kari Harju
puheenjohtaja

Tuomo Kare
sihteeri